

MEEDIASISU MÕISTMISE OSKUSE TESTIMINE

Kas järgnevad
väited on õiged
või valed?

**MEDIAKASVATUS·
SEURA**

Punainen Risti

VÄIDE: **MEEDIAS RÄÄGITAKSE ALATI TÕTT.**

VALE.

Kõik, mida meedias räägitakse, ei ole alati õige. Meedias võib osa teavet olla õige ja osa ka vale. Mõnikord võidakse kontrollitud tõe pähe esitada kellegi isiklik arvamus või kogemus. Kui meedias selgitatakse ametiasutuste juhiseid näiteks seoses tervishoiuga, tuleks info allikaid väga hoolikalt uurida. Usaldusväärsed uudised põhinevad faktidel ja tõendatud teadmistel ning pärinevad ametiasutustest või muudest usaldusväärsetest kanalitest.

**Millistest allikatest te loete
uudiseid ja saate teavet?**

VÄIDE:
**USALDUSVÄÄRSE
MEEDIASISU JUUREST
LEIATE ALATI AUTORI JA
ALLIKA.**

ÕIGE.

Usaldusväärse meediasisu juurest leiate alati loo autori ja kasutatud allikad. Enamasti on allikad otsingute abil kõigile leitavad. Soomes järgib enamik väljaannetest head ajakirjandustava, mistõttu on meediasisu juures märgitud autor ja allikad. Võite ka võrrelda, kas sama teema kohta on uudiseid teistes usaldusväärsetes meediakanalites.

**Millal te viimati kahtlesite
meediasisu tõesuses?**

VÄIDE:
**MITTEOBJEKTIVSETE
MEEDIAKIRJUTISTE
KINDLAKS TEGEMINE ON
LIHTNE.**

VALE.

Meediasisu abil saab teadlikult mõjutada, näiteks tuua tervishoiuga seotud suhtluses või valimiste ajal esile ainult teatud arvamusi ja mõtteid. Mõnikord soovitakse tekitada kahju teatud isikutele või pooltele või neid halvas valguses näidata. Valeuudistes rõhutakse tihtipeale emotsioonidele, ametiasutused püüavad tagada neutraalse stiiliga kommunikatsiooni. Meediaväljaannetes peab olema märgitud, kas tegemist on näiteks arvamusartikli, reklaami või kommertstedaandega.

Kas suudate üksteisest eristada reklaami, arvamust ja uudist? Kas tunnete ära, kui meediasisu kaudu püütakse mõjutada teie arvamust?

VÄIDE:

TEIE SUHTUMINE, ARVAMUSED JA MAAILMAVAADE VÕIVAD MÕJUTADA SEDA, MIDA TE MINGIST UUDISEST ARVATE.

ÕIGE.

Inimese suhtumine, arvamus ja maailmavaade avaldavad suurt mõju sellele, kuidas infot vastu võetakse ning kuidas seda käsitletakse ja mõistetakse. Seepärast on oluline pöörata tähelepanu sellele, kuidas te ise meediasisu üle mõtlete ja seda tõlgendate.

Millal mingi meediasisu viimati teie suuri emotsioone tekitas? Kas loetud uudised ja muu teave tugevdavad teie mõttemaailma ja toetavad väärtusi?

VÄIDE:

**MINA EI PEA
VASTUTAMA MEEDIASISU
USALDUSVÄÄRSUSE
KONTROLLIMISE EEST.**

VALE.

Meediasisu usaldusvärsuse kontrollimise eest peavad vastutama kõik – nii sisu tootjad kui ka selle vastuvõtjad ja levitajad. Te saate tõkestada valeuudise ja valeinfo levimist, kui teete täpselt selgeks kõik seonduvad faktid. Vale teave võib põhjustada ohuolukordi näiteks terviseiga seotud küsimuste puhul. Usaldusväärsed pooled parandavad aegunud või valeks osutunud teavet.

**Millal te viimati kontrollisite
teavet mitmest eri allikast?**

VÄIDE:

**VALEUUDISE AUTOR
LEVITAB TEADLIKULT
EBAÕIGET TEAVET JA
SOOVIB MÕJUTADA TEIE
MÕTLEMIST.**

ÕIGE.

Pooled, kes levitavad valeinfot, soovivad peale suruda oma arusaamu ja eesmärgi. Valeuudistega soovitakse mõjutada inimeste arvamusi, suhtumist ja mõtlemist. Teabe lihtsustamine või võltsimine võib tekitada inimeste vahel vastasseisu. Valeuudised võivad olla (ja tihti ongi) võimu kasutamise vahendiks.

**Miks valeuudiseid või valeinfot
levitatakse? Kes saab sellest kasu?**

VÄIDE:
**KA USALDUSVÄÄRNE
MEEDIAKANAL VÕIB
VAHENDADA VALEUUDISEID.**

ÕIGE.

Ka nii võib mõnikord juhtuda. Valeinfot võidakse mõnikord avaldada ka kogemata, kuid sellisel juhul esitatakse hiljem alati parandus.

Usaldusväärne ja vastutustundlik väljaanne parandab vead ja uuendab uudiseid alati võimalikult ruttu. Tervishoiuga seotud uudiseid uuendatakse kiiresti, et need vastaks kõige uuemale olukorrale. Valeuudiseid levitavad pooled oma kirjutistes ja muus sisus parandusi ei tee.

**Kas olete märganud meedias
uudiste parandusi?**

VÄIDE: MEEDIASISU ÕIGSUST ON VÕIMATU KONTROLLIDA.

VALE.

Meediasisu õigsuse kontrollimine ei ole enamasti võimatu: usaldusväärseid uudiseid ja teavet saab tuvastada ja võrrelda. See ei pruugi alati olla lihtne, selleks võib kuluda aega ja vaeva. Õppige kindlaks tegema usaldusväärsed (info)allikad, mille kaudu saab alati ajakohast ja õiget teavet.

Mõelge, kas sisust on midagi olulist välja jäetud? Kes on selle sisu tootnud ja miks?